

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Идентификациона
налепница

ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ

СОЦИОЛОГИЈА

PROBNI ISPIT DRŽAVNE MATURE
šk. god. 2022./2023.

SOC.47.SR.R.K1.20

56929

Начин означавања одговора на листу за одговоре:

Начин исправљања грешака на листу за одговоре:

↑
Преписан тачан одговор

↑
Параф (скраћени потпис)

Начин исправљања грешака у испитној књижици:

↑
Прецртан погрешан одговор у заградама

↑
Тачан одговор

↑
Параф (скраћени потпис)

ОПШТА УПУТСТВА

Пажљиво прочитајте сва упутства и следите их.

Не okreћите страницу и не решавајте задатке док то не одобри водитељ испитне просторије.

Налепите идентификационе налепнице на све испитне материјале које сте добили у сигурносној кесици.

Испит траје **90** минута.

Испред сваке групе задатака је упутство за решавање. Пажљиво га прочитајте.

Можете писати по листу за концепт, али се његов садржај неће бодовати.

Пишите читко. Нечитки одговори ће се бодовати са нула (0) бодова.

На 2. страници ове испитне књижице приказан је начин означавања одговора и начини исправљања грешака. Приликом исправљања грешака потребно је ставити параф (искључиво скраћени потпис, а не пуно име и презиме).

Употребљавајте искључиво хемијску оловку која пише плавом или црном бојом.

Када решите задатке, проверите одговоре.

Желимо Вам много успеха!

Ова испитна књижица има 20 страница, од тога 1 празну.

I Задаци вишеструког избора

У следећим задацима од више понуђених одговора само је **један** тачан.
Тачне одговоре морате означити знаком X на листу за одговоре.
Тачан одговор доноси један бод.

1. Која од наведених тврдњи описује социологију као друштвену науку?
  - A. Социологија анализира неуролошке везе код појединца.
  - B. Социологија проучава различите аспекте друштвеног живота.
  - C. Социологија истражује психофизичке аспекте појединаца у друштву.
  - D. Социологија објашњава структуре и понашања физикалног и природног света.

(1 бод)

2. Који од наведених примера истраживања се односи на микросоциолошку анализу живота становника у одређеном граду?
  - A. анализа етничке структуре становника града
  - B. посматрање свакодневних активности становника града
  - C. проучавање историјског развоја живота становника у граду
  - D. обрада статистичких података о карактеристикама малолетничке деликвенције у граду

(1 бод)

3. Који од наведених социолога је представник функционалистичке перспективе?
  - A. Емил Диркем
  - B. Ервинг Гофман
  - C. Карл Маркс
  - D. Макс Вебер

(1 бод)

4. Марко спроводи социолошко истраживање о малолетничкој деликвенцији те је у оквиру тог истраживања поставио хипотезу. Коју од наведених фаза истраживања Марко треба да направи након постављања хипотезе?

- A. преглед литературе
- B. израду плана истраживања
- C. тумачење резултата истраживања
- D. писање извештаја о резултатима истраживања

(1 бод)

5. Којим од наведених појмова се М. Вебер користи за описивање рационализације модерног друштва?

- A. бирократијом
- B. легитимношћу
- C. капитализмом
- D. протестантизмом

(1 бод)

6. Која од наведених саставница културе утиче, нпр. на избор факултета, укусе или тежње појединаца?

- A. језик
- B. ритуали
- C. симболи
- D. вредности

(1 бод)

7. У ком типу стратификационог система је могућа друштвена покретљивост свих чланова друштва без обзира на пол?

- A. у кастинском
- B. у класном
- C. у робовласничком
- D. у сталешком

(1 бод)

Социологија

---

8. Како се назива процес кроз који пролазе млади у својим примарним групама у којима уче различите норме те унутар групе усвајају одређене обрасце понашања попут варања током коцкања?

- A. алијенација
- B. диференцијална асоцијација
- C. етикетирање
- D. секундарна социјализација

(1 бод)

9. Која друштвена организација одређује друштвени статус и темељни идентитет свих појединаца у традиционалном друштву?

- A. Црква
- B. спортски клуб
- C. основна школа
- D. удружење

(1 бод)

10. Коју врсту породице заговарају демократски системи савремених друштава?

- A. егалитарну
- B. матријархарну
- C. матрилинеарну
- D. патрилокалну

(1 бод)

11. Који облик организације породичног живота се заснива на стилу живота?

- A. моногамија
- B. полиандрија
- C. полигинија
- D. самачки живот

(1 бод)

12. Који социолошки појам се односи на свеукупне друштвене везе појединаца које доприносе остваривању њиховог друштвеног положаја?

- A. друштвена чињеница
- B. друштвена категорија
- C. друштвени агрегат
- D. друштвени капитал

(1 бод)

13. Који фактор социјализације посредно омогућује младима информације о слободном времену и стилу живота те стварање и одржавање пријатељстава у савременом друштву?

- A. Црква
- B. масовни медији
- C. породица
- D. школа

(1 бод)

14. На који тип социјализације се односи пример младе девојке која волонтира у дому за старије особе да би се могла кандидовати за посланицу у парламенту?

- A. на антиципативну социјализацију
- B. на обрнуту социјализацију
- C. на примарну социјализацију
- D. на ресоцијализацију

(1 бод)

15. Који од наведених социолошких појмова укључује однос друштвених положаја феудалаца и кметова у друштву средњег века?

- A. друштвена функција
- B. друштвена интеракција
- C. друштвена промена
- D. друштвена структура

(1 бод)

16. Пажљиво прочитајте текст.

У данашње време у тропским крајевима долази до осиромашења тла. Све се више крче шуме у којима је настањено домицилно становништво да би се тај простор претворио у плодно тло.

Који од наведених друштвених процеса је повезан с променама описаним у тексту?

- A. асимилација
- B. гентрификација
- C. миграције
- D. секуларизација

(1 бод)

II Задаци кратког одговора

У следећим задацима одговорите кратким одговором (речју, с неколико речи или једноставном реченицом). Одговоре упишите **само** на предвиђено место у испитној књижици. Тачан одговор доноси један бод.

17. На који Веберов појам се односи пример особе која је уступила своје седеће место другој особи у трамвају?

(1 бод)

18. Која макросоциолошка перспектива уз функционалистичку тумачи друштво као структуру?

(1 бод)

19. Која саставница културе је темељно средство друштвене акумулације искуства, вештина и знања те преношења тог наслеђа на нове генерације?

(1 бод)

20. На који тип девијантности се односи пример младића који некажњено црта графите по фасадама стамбених зграда?

(1 бод)

Социологија

---

21. У ком типу стратификационог система темељеном на религији је омогућена искључиво хоризонтална покретљивост?

(1 бод)

22. Према којој социолошкој перспективи је друштвена стратификација последица друштвене неправде те је непотребна и неоправдана?

(1 бод)

23. Како се назива културно правило на основу ког се забрањује инцест у друштву?

(1 бод)

24. Којој врсти друштвеног положаја припада, нпр. положај шеснаестогодишњака који се жели оженити и треба пристанак својих родитеља за тај брак?

(1 бод)

25. Пажљиво прочитајте текст.

Марко се прикључио ненасилном протесту за град без аутомобила. Протестом се жели утицати на законодавце да би изгласали закон о забрани уласка аутомобила у центар града.

Ком типу друштвеног покрета припада пример Марковог активизма?

(1 бод)

- 26.** На коју врсту гомиле се односи пример мирне протестне шетње градом ради исказивања незадовољства комуналном политиком тог града?

(1 бод)

- 27.** Који облик организације се заснива на хијерархијским формалним односима у којима надређени одређују и директно надгледају послове осталих запослених у организацији?

(1 бод)

- 28.** Који доминантан тип делатности се развија у постиндустријском друштву?

(1 бод)

III Група задатака

Счедећи задаци везани су за полазни садржај.

Након полазног садржаја следе два задатка **кратког одговора** у којима морате одговорити речју, с неколико речи или једноставном реченицом.

Одговоре упишите **само** на предвиђено место у испитној књижици.

Сваки тачан одговор доноси један бод.

29. Пажљиво прочитајте текст.

Данашња технологија је омогућила анонимним особама да постану познате светске звезде. Истовремено та технологија мења и наша свакодневна искуства познавања људи тако да нам лица тих светских звезда постају познатија од лица наших првих комшија.

29.1. Како се назива културно-економски процес у друштву описан у тексту?

(1 бод)

29.2. Која врста технологије је омогућила промене описане у тексту?

(1 бод)

30. Пажљиво прочитајте текст.

Научници су за време пандемије болести COVID-19 одлучили спровести две врсте истраживања. У првом истраживању планирају испитати ученике четвртих разреда гимназија о њиховим ставовима о здравственој ситуацији у земљи, а у другом истраживању планирају анализирати новинске чланке повезане са здравственом политиком Владе Републике Хрватске.

30.1. Који метод уз интервју могу да примене научници за испитивање ставова ученика четвртих разреда гимназија?

(1 бод)

30.2. Наведите метод који ће научници применити у анализирању новинских чланака.

(1 бод)

31. Пажљиво прочитајте текст.

Средином 20. века на Западу су се поједине групе људи окренуле алтернативним стиливима живота. Одустали су од конзумирања животињских производа, вештачких додатака прехрани и употребе пестицида у агрокултури. Савремени градски начин живота сматрали су вештачким па су иселили из градова.

Данас се један део њих вратио у градове и узгаја свеже поврће на крововима својих зграда или на балконима те ствара урбане вртове. Њихова жеља је да подстакну и друге људе на такав начин живота да би сви могли задовољити своје потребе, а да се притом не угрожава могућност будућих нараштаја у задовољавању њихових потреба.

- 31.1.** Којим социолошким појмом се означавају друштвене групе описане у тексту с обзиром на њихов однос према доминантној култури?

(1 бод)

- 31.2.** Како се назива концепт који заговара идеје о очувању околине за будуће генерације описан у тексту?

(1 бод)

Следећи задаци везани су за полазни садржај.

Након полазног садржаја следи један задатак **кратког одговора** у којем морате одговорити речју, с неколико речи или једноставном реченицом и један **задатак продуженог одговора** у којем морате одговорити с неколико реченица, јасно и сажето, усмеравајући се на оно шта је важно за задатак.

Одговоре упишите **само** на предвиђено место у испитној књижици.

Тачан одговор у задацима кратког одговора доноси један бод, а у задацима продуженог одговора доноси један или два бода.

32. Пажљиво погледајте табелу.

Табела 1. Структура студентске популације у Хрватској у академској години 2015/2016. с обзиром на пол и подручје студија

Подручје студија	Број уписаних студената	Жене (%)	Мушкарци (%)	Не бих се определио/определила (%)
Образовање	326	85,1	14,3	0,6
Уметност и хуманистика	412	56,7	42,1	1,2
Друштвене науке, новинарство и информације	289	80,6	19,2	0,2
Пословање, администрација и право	1574	65,3	34,5	0,2
Природне науке, математика и статистика	182	57,0	41,8	1,2
Информационе науке и комуникационе технологије (ICT)	289	26,8	73,2	0,0
Инжењерство, мануфактура и грађевинарство	898	29,9	69,8	0,3
Агрокултура, шумарство, рибарство, ветерина	221	66,9	32,9	0,3
Медицина и социјална нега	513	77,6	22,1	0,3

Извор: *Социјални и економски услови студентског живота у Хрватској*, Национални извештај, 2019.

Напомена: Подаци о извору полазног садржаја ће бити објављени у решењима испита.

32.1. Наведите према подацима из табеле подручје студија које има највећи број уписаних студената.

(1 бод)

32.2. Наведите према подацима из табеле једно подручје студија у ком доминирају мушкарци те објасните разлоге њихове доминације у том подручју.

(2 бода)

33. Пажљиво прочитајте текст.

На самом почетку килт није био замишљен као народна ношња Шкотске. Становници низина, који чине већину становништва Шкотске, сматрали су горштакку одећу варварским начином облачења и углавном су је гледали с презиром. Уз то, многе тартанске узорке који се сада носе осмислили су у викторијанско доба предузетни трговци, исправно препознавши могућност стварања новог тржишта. (...) Можда се чини да је, за разлику од килтова и гајди, идеја традиције врло стара. Још једном, изглед вара. У својој данашњој употреби, појам традиције је производ последњих 200 година у Европи. (...) у средњем веку није постојао неки општи појам традиције. Није било потребе за њим, управо зато шта су традиција и обичаји били посвуда. (...) Поистовећујући традицију с догмом и незнањем, просветитељски мислиоци су покушали оправдати сопствену очараност новим. (...) Све традиције су, чини ми се, измишљене. (...) Цареви, краљеви и свештеници су одавно измишљали традиције које су служиле њиховим потребама и легитимисале њихову владавину. (...) Традиције с временом еволуирају, али се исто тако могу нагло променити.

Извор: *Одбегли свет*, 2005.

Напомена: Подаци о извору полазног садржаја ће бити објављени у решењима испита.

33.1. Како се назива процес културне промене на који се односи настанак килта?

(1 бод)

33.2. Наведите тип друштва у ком је килт уместо начина облачења постао народна ношња. Објасните карактеристике тог друштва с обзиром на промене у трендовима потрошње његових чланова.

(2 бода)

Празна страница